

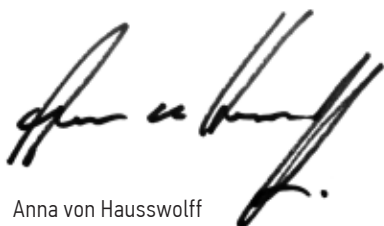
**ANNA
VON HAUSSWOLFF**

ANNA VON HAUSSWOLFF

Intervju: Sara Michaëlsson och Magnus Haglund
Text: Sara Michaëlsson

Vad det är som triggar igång kreativa processer och påverkar vilka vägar skapandet tar går sällan att räkna ut. För musikern, sångerskan och konstnären Anna von Hausswolff blev det slumpartade mötet med en musikälskande orgelexpert en av öppningarna mot nya klangvärldar och utvidgade musiklandskap. På en halloweenfest 2010 lämnade piporgelbyggaren Hans Bäcklund, för dagen utklädd till zombie, sitt visitkort till Anna von Hausswolff med orden »Du borde använda dig av kyrkorgel i din musik. Ring mig om du någonsin vill göra det!«.

Anna von Hausswolff

SEDAN GENOMBROTET på musikfestivalen Way Out West 2009 har Anna von Hausswolff gett ut tre fullängdsalbum som soloartist, *Singing From the Grave* (2010), *Ceremony* (2012) och *The Miraculous* (2015), den sistnämnda på det egna skivbolaget Pomperipossa Records där även albumet *Källan Betatype* släpptes 2016. Våren 2018 kommer en ny skiva, just färdiginspelad men ännu inte mixad, när vi träffar henne i början av juli.

Men även om arbetet i studion är viktigt, är det snarast turnéer, livespelningar och olika konstnärliga samarbetsprojekt som har fyllt Anna von Hausswolffs liv under de senaste nio åren. För drygt ett år sedan återvände hon till hemstaden Göteborg efter sju år i Köpenhamn.

– Det är skönt att vara tillbaka, säger Anna von Hausswolff. Göteborg känns som en spännande plats igen. Jag trivs både med människorna och omgivningarna och upptäcker nya platser hela tiden. När man kommer tillbaka ser man saker med andra ögon. Jag älskar att vara i Änggårdsbergen, åka ut till skärgården, vandra omkring i Slottsskogen eller cykla ut till Röda Sten och det lilla ångbåtskaféet där. Naturen i och runt Göteborg är växlingsrik och skiftande på ett helt annat vis än i Köpenhamn. Tiden där var också ett sätt att undersöka vem jag är. Jag känner en annan trygghet i mig själv i dag och vet mer om hur jag vill förhålla mig i olika sammanhang.

Hur hamnade du i Köpenhamn och vad har åren där betytt?

– Jag hade inte tänkt att flytta utan åkte ner för att hälsa på min syster Maria som gick på filmskola där, säger Anna von Hausswolff. Det här var efter att min första skiva *Singing From the Grave* hade kommit ut och jag gick på arkitektutbildningen på Chalmers. Det var sommarlov och planen var att stanna en vecka. Men när jag kom till Köpenhamn kändes det så skönt och befriande att

jag helt enkelt bestämde mig för att bli kvar. Musikerlivet var så slitigt och arkitektlivet så torrt – jag behövde hitta ett sätt att förhålla mig till de olika delarna i mitt liv. Jag hade dessutom tappat rösten när jag kom dit, så det var mycket som stod på spel.

Anna von Hauswolff berättar om hur musiken alltid funnits som en naturlig del av livet. Hur sången varit ett självklart och komplikationsfritt uttrycksmedel. När det mest naturliga instrumentet försvann ställdes allt på sin spets. Pianot och sången var grunden även under gymnasietiden på Hvitfeldtskas musiklinje.

– Jag gick till en fonioter som undersökte mina stämband och såg att det var något som var helt fel i hur jag använder rösten, säger Anna von Hauswolff. Det fanns stora slitage och skador. Han satte mig i kontakt med sångpedagogen Klaus Møller, som är van att arbeta med skadade stämmor. Han kom att bli oerhört viktig, utan honom hade jag aldrig varit där jag är i dag.

Hur jobbade ni?

– Jag fick lära mig allt från grunden igen. Att andas på rätt sätt, att lägga rösten rätt, även i talet. Avslappningsövningar, stretching, uppvärmning. Visst hade jag fått viss undervisning i sångteknik under skolåren, men det här var något helt annat. Den stora skillnaden var att han kunde lyssna på min röst och höra exakt hur den betedde sig i olika sammanhang. Han lyssnade på mina inspelningar och konstaterade att musklerna inte hann med, de var för svaga. Om jag skulle kunna ägna mig åt sång och musik på ett professionellt sätt i framtiden var jag tvungen att träna – varje dag. Vilket jag gjorde. Jag gick hos honom i ett helt år. Så småningom kom rösten tillbaka, men för att den skall hålla när jag turnerar kan jag varken röka eller dricka alkohol, jag måste äta ordentligt och sova åtta timmar. Om man menar allvar måste man ta hand om sitt instrument.

Anna von Hausswolffs suggestiva ljudlandskap, där klangerna kan vandra från mörka skuggdjup till vibrerande ljusskimmer, har successivt utvidgats och breddats. Det är musik som i sig är ett ställningstagande, som tar sig rätten att vara fri och obegränsad. Den flyttar sig mellan tyngd och lätthet, mellan det drömskt svävande och det teatraliskt storslagna, ledsagad av Anna von Hausswolffs viga, ljusa röst. Erfarenheterna i Köpenhamn blev en katalysator för ett mer obundet skapande.

– Det hände mycket det första året i Köpenhamn, säger Anna von Hausswolff. Det kändes som om mitt liv öppnade sig. Man kommer till en punkt i livet när hjärnan plötsligt kan ta in mängder av information, där samband och förbindelser klarnar. De två, tre första åren var som en ny värld på många sätt.

Hur kom kyrkorgeln in i din musik? Var det i Köpenhamn du upptäckte den?

– Ja, jag tror det. Jag hade min synt där det fanns en orgelsampling som jag använde. Men då hade jag ingen tanke på att jag skulle komma att spela på en riktig piporgel. Jag gillar att jobba med långa klanger och har svårt för ljud som känns för syntetiska. Det som var bra med synten var att kunna ligga kvar i klangerna, men jag tyckte inte om själva syntesen i synten och började att fundera på akustiska alternativ. Då ligger piporgeln nära till hands, men den kändes samtidigt så ouppnåelig och upphöjd. Det var då jag kom att tänka på visitkortet från Hans Bäcklund. Jag hade sparat det, men inte tänkt så mycket på det. När jag skrev musiken till min andra skiva *Ceremony* hade jag piporgel i åtanke. Jag skrev till Hans Bäcklund, frågade om han kom ihåg mig och berättade att jag ville spela in min nästa skiva med piporgel, men att jag inte visste någonting om instrumentet och ville lära mig allt om hur det fungerar. Han blev jätte-

glad och höll små miniföreläsningar för mig, lånade ut böcker och undervisade mig om piporgeln både ur ett tekniskt och ett akustiskt perspektiv. Han har varit så viktig. Motiverande och inspirerande och en dörröppnare till en helt annan värld dit jag kanske inte varit välkommen annars.

»Ceremony« från 2012 är inspelad på kyrkorgeln i Annedalskyrkan. Vad hände rent musikaliskt när du började att använda kyrkorgeln som utgångspunkt för ljudbilderna?

– Helt plötsligt satt jag där med något som var mycket större än en synt, med oändliga ljudmöjligheter och klangkombinationer. Man kan skapa så många övertoner och dissonanser, men utan att det känns påfrestande. Det blir akustiskt, organiskt och lugnande, trots att det är intensivt och starkt. Piporgeln är ett oerhört dynamiskt instrument som kan gå från en liten, tyst ton till en intensiv, stark klang. Maffigheten var överväldigande. Man blir medveten om rummet, spelar *med* rummet, lyssnar på ett nytt sätt. Klangens färdas inte på samma vis när man sitter vid ett piano, nära strängar och resonanskropp, med möjlighet att påverka genom anslag och fingersettning. Det var ett helt nytt universum.

Efter något år i Köpenhamn sökte du in på Det Kongelige Danske Kunstakademi. Vilken betydelse har studierna där haft?

– Jag längtade efter en social kontext, efter att få mer input från andra. Att inte hela tiden behöva söka information på egen hand. När man sätter sig i kontakt och kommunicerar med andra människor händer det alltid mycket. Att gå en utbildning är att få information serverad på guldfat. Idéer och impulser kommer i omlopp. Man är inte bara hänvisad till sig själv.

Vad sökte du in med?

– Med teckningar och musik där jag iscensatte min morfars och min farmors begravningar. Båda hade gått bort och även

om deras begravningar var fyllda av kärlek från dem som var där, kändes ändå själva platsen så främmande och opersonlig. Jag ville skapa något som var karaktäristiskt för dem, skriva musik som påminde mig om deras personligheter och hur de var.

Båda på mor- och farsidan härstammar Anna von Hausswolffs släkt från Östergötland, ett landskap som fått stor betydelse i hennes musik. Släktens sommarhus i Kisatrakten var och är en viktig och älskad plats. För några år sedan kom Anna von Hausswolff att läsa författaren Walter Ljungquists roman *Källan* som utspelar sig i samma omgivning. Hon kände omedelbart en stark samhörighet. Romanen från 1961 handlar om tre barns sökande efter en magisk skogskälla.

– Jag kände igen mig i så mycket när jag läste *Källan* och kan se platserna framför mig, säger Anna von Hausswolff. För mig är de fyllda av mystik, av yttre och inre krafter som cirkulerar och aldrig försvinner. Jag tycker att han har lyckats sätta ord på den där ovissheten. Han förklarar ingenting, han bara beskriver. Det yttre landskapet blir ett inre. Barnens blick lever nog fortfarande kvar i mig. Friheten och närheten till naturen, som vi upplevde där som barn, har präglat mig på ett avgörande vis. Mitt orgelstycke *Källan* återkommer i olika varianter och kommer nog fortsätta att följa mig.

Att studera på Konstakademien var inte bara utvecklande rent konstnärligt, utan en förutsättning för att fritt kunna ägna sig åt musik.

– Det har tagit många, många år innan jag har tjänat några pengar genom musiken, säger Anna von Hausswolff. När det så småningom blev någon form av inkomst såg jag först till att betala bandet lön. Det är bara det senaste året som jag har kunnat avlöna mig själv. Jag klarade mig på mina CSN-pengar och

Jag har gjort tre verk som inspirerats av denna bok och jag kommer antagligen att göra fler. Walter Ljungquists gåtfulla och personliga universum kommer säkert följa mig livet ut. Jag känner mig besläktad med både naturen och karaktärerna. Jag älskar hur allting sägs i det osagda och hur hemligheten förblir en hemlighet.

ANNA VON HAUSSWOLFF

har därigenom kunnat låta min musik vara helt oberoende av ekonomiska hänsyn. Men åren på Konstakademien har också gett mig kunskaper som jag tar med mig in i skivbolaget, inte minst via grafikkonsten.

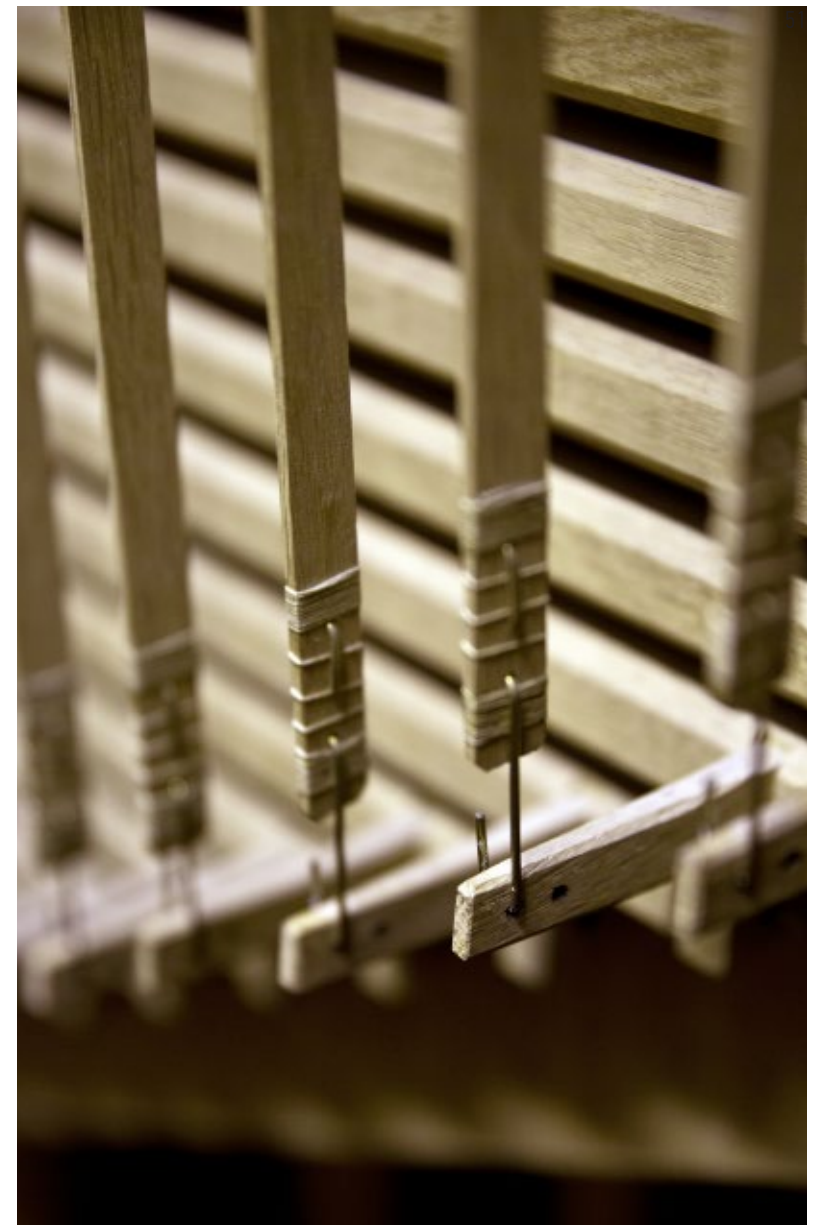
Pomperipossa Records, som Anna von Hauswolffs skivbolag heter, är mer än ett skivbolag. Målet är att det skall fungera som en kreativ plattform där människor kan mötas och berika varandra i olika skapande processer.

– Jag har ju mest ägnat mig åt min egen musik och även om bandet och jag är ett litet kollektiv, längtade jag efter en plats som var öppen och inbjudande även för andra, där jag kunde fungera som inspiratör och stöd. Jag gillar att aktivera folk, uppmuntra dem att genomföra sina idéer. Det känns fint att kunna vara en del av andras kreativitet. Även om jag ända sedan tonåren har suttit vid pianot och gjort min egen musik är jag verkligen beroende av andra i mitt skapande. Bandet betyder hur mycket som helst. De flesta av oss gick i samma klass på Hvitfeldtskas musiklinje. Det känns väldigt speciellt att ha följts åt och utvecklats tillsammans på det här viset.

Komplexiteten och stilblandningarna i Anna von Hauswolffs kompositioner motsvaras av en lika sammansatt och rörlig ljudbild. Bandets brokiga musikaliska bakgrund gör att influenser och impulser från jazz, noisemusik, ambient och drone bekymmerslöst kan ta plats. Förutsättningen för att kunna arbeta med musik på ett så fritt och villkorslöst vis är att det finns både en öppenhet och en trygghet, ett utrymme där var och en kan låta sin personlighet skina igenom.

– Jag skulle aldrig kunna göra det jag gör utan bandet, säger Anna von Hauswolff. Jag behöver känna mig trygg med dem jag arbetar med och vi står varandra väldigt nära. Vi repar nästan

aldrig, det är i livespelningarna vi utvecklas. Det finns alltid ett element av improvisation och överraskning och det är just i de där mellanrummen som nya låtidéer föds och uppstår. Känslan och spänningarna som finns i uttrycket skall kännas i kroppen när vi spelar. Det är i mötet med publiken som musiken blir till på riktigt. Att vara ärlig i sitt verktyg och kompromisslös är det enda sättet att förhålla sig om man vill hålla sin musik och konst vid liv en hel livstid. Att vara ett slags hitmaskin har aldrig varit min ambition. Det är fantastiskt att nå ut till många, men inte genom att kompromissa med sin vision.

Berätta litet mer om din nya skiva och vad som ligger framför dig nu?

– Jag letade efter en direkt, impulsiv känsla och har tänkt mycket på min första skiva, säger Anna von Hausswolff. Inte alls för att den kommer att låta så, men det fanns något ofiltrerat i rösten som jag har sökt mig tillbaka till. Musiken har påverkats av alla konserter vi gjort och hur publiken har tagit emot låtarna. Min föregående skiva, *The Miraculous*, där jag spelar på Orgel Acusticum i Piteå, Sveriges största konsertorgel, är på sätt och vis ganska introvert. Jag tror att den nya skivan, trots att det är långa och utsträckta ljudlandskap, är mer extrovert och direkt. Kanske mer lättillgänglig. Låtarna är skrivna under en kort, intensiv period och inspelningarna är gjorda i Marmorkirken i Köpenhamn, på piporgeln där. Akustiken är så märklig, det är som om ljudet rör sig uppåt, längs väggarna i det runda rummet, för att sedan sjunka nedåt, i en spiral. Där finns ett speciellt eko och en sorts delayeffekt, där ljudet av rösten fördröjs och studsar.

– Nästa stora och omtumlande uppdrag är att jag skall skriva musik till en uppsättning på Göteborgs stadsteater, *Gösta Berlings saga*. Regissören Rikard Lekander tog kontakt med mig och bad mig att komponera ren instrumentalmusik. Han vill lyfta

fram och belysa de mörka och ockulta dimensionerna hos Selma Lagerlöf. Jag kommer att komponera och spela in musiken i Örgryte nya kyrka, på orgeln där. Det är en dröm att få tillgång till kyrkan på det här sättet och det blir första gången jag kan gå in och arbeta fram musiken på plats. Orgeln, som är nybyggd, är stämd i 1700-talsstämning och låter inte likadant som ett vanligt, tempererat instrument. Det är en av få nybyggda orglar där orgelarkitekterna och ingenjörerna har arbetat med exakt samma material som man använde på 1700-talet. Exakt samma kopparlegering, träslag och temperering, samma förhållande till rummet. Allt skall stämma. På den tiden var orgeln ganska stor i förhållande till rummet och det har man också haft i åtanke när man byggt instrumentet. Min musik kommer att vara förinspelad, så det är det inspelade materialet jag sedan kommer att arbeta vidare med. Det kommer att vara ett 7.1-system, det vill säga ett surroundsystem där musiken får färdas via olika punkter i rummet. Så har jag aldrig arbetat förut, det känns som en enormt stimulerande utmaning. Planen är att även ge ut teatermusiken på Pomperipossa Records. Det blir alltså två skivsläpp under vintern-våren 2018.

I april 2016 gjorde Anna von Hausswolff ett bejublat framträdande på Göteborgs Konserthus tillsammans med Göteborgs Symfoniker och dirigenten Hans Ek.

– Vi delade upp kvällen i två akter. Första delen framförde Symfonikerna och jag min komposition *Källan*, i Hans Eks orkesterarrangemang. Efter paus spelade hela bandet och jag tillsammans med orkestern.

Vad händer med dina låtar när de spelas i orkesterarrangemang?

– De blir så stora, säger Anna von Hausswolff. Kyrkorgeln är i sig ett instrument som man kan orkestrera upp landskap på och

jag tänker redan ganska orkestralt när jag göra mina demoinspelningar. Jag lägger stämmor och bygger upp olika rum. Men trots att det är ett så stort och omfångsrikt instrument kan det aldrig bli lika stort som en orkester. Att höra alla instrumenten tillsammans med piporgeln var nästan överkligt. Det var en digital piporgel, men med väldigt bra ljud.

– Det var första gången jag grät efter en konsert. Responsen från publiken var så stark och överväldigande. Bara att få lov att framföra min musik på Konserthuset tillsammans med Symfonikerna känns som en ära och ett stort privilegium. Det är än i dag svårt att riktigt ta in att jag har fått göra en egen konsert i stora salen, en plats som jag besökt så många gånger under min uppväxt och skoltid.

Har den här erfarenheten betytt något för din nya skiva?

– Ja, det tror jag, säger Anna von Hausswolff. Jag förstod att man kan bygga upp oändliga landskap med väldigt enkla medel, lärde mig mer om hur man skapar dynamik, hittar utrymme för olika element att växa till och avlösa varandra. Innan jag hade spelat med Symfonikerna kände jag nästan skam över att de skulle framföra min musik. Var mina kompositioner verkligen värdiga dessa duktiga musiker? Skulle de bli uttråkade eller tycka att det var löjligt? Men alla rädslor suddades ut så fort vi började att arbeta tillsammans. Jag möttes av så mycket värme, generositet och uppskattning, av en genuin nyfikenhet och glädje. Min rädsla för större sammanhang försvann med det mötet. Det handlade inte alls om genrer eller grader av komplexitet, utan om att kunna mötas i en känsla, dela en erfarenhet och skapa någonting tillsammans.

